

A BOLGÁR-MAGYAR ROKONSÁG KÉRDÉSE

Irta: Gallus Sándor

AMAGYAR történelmi tudat mindig felszínen tartotta a magyarság ázsiai eredetének hagyományát. Ehhez a tudathoz a testvértelenség érzete járult. A testvértelenség élménye két véglet felé hajtja az átlagembert. Az egyik rész erősen dilettáns ízű kutatásnak adja magát és erőszakkal keresi a magyar lélek és test rokonait, hogy ezáltal elszigeteltségéből menekülhessen. Ilyen alkalmakkor kerül a magyarság östáblájára a sumérságtól a szkitákig minden valamirevaló keleti „kultúrnép“ és vannak, akik az aztékekről, sőt az elsüllyedt Atlantisról sem felejtkeznek meg. A rokonság kutatásának ez a fajtája a színes ábrándok világába utalható. A középosztály egy másik része elrettentve a gyökértelen meséktől, tagad minden lehető kapcsolatot és büszkén vallja, hogy a magyar „testvértelen ága nemének“. Az önmagukban álló egyéniségek mindig értékeket látszanak képviselni, amely érték mintha éppen egyedülvalóságukban rejlene. Ebbe a hibás végletbe esett az egyébként jól szerkesztett és fontos cikkeket hozó „Egyedül vagyunk“ folyóirat is.

Ha azokat a népeket keressük, amelyekkel a magyarság rokoni kapcsolatba hozható, úgy három főtenyezőre kell tekintettel lennünk. E három tényező egymásmártegződése jelenti a mai magyarságot, de mindhárom egység máshonnan csillantja fel az ősi rokonság megnyugtató képeit. Az első a nyelv kérdése. Ezen a téren már messzeágazó kutatások állanak rendelkezésünkre. A második a fajtakép kérdése. Ez a kérdés is a legújabb időpontban megnyugtató megoldást nyert, úgy hogy itt is komoly tudományos eredményekre támaszkodhatunk. A harmadik viszonylat végül, melyben rokonainkat kereshetjük, az ősi kultúrforma és a történelem kérdése. Az ősmagyar történelem gazdag feldolgozásban áll a mai magyarság rendelkezésére. Egyedül a kultúrforma kérdése az a terület, amellyel a kutatók eddig kissé mostohán bántak, újabban Deér József közelíti meg ezt a területet mindnagyobb sikerrel. Mindhárom tényező egy nép életében egységet alkot. Ha tehát a rokonság fokának kérdését felvetjük, nem elég csak egyik vagy másik viszonylatban végigkutatni a rokonjelenségeket. Rokonnak csak az a nép nevezhető, amely mindhárom viszonylatban, vagy legalább kettőben e fő tényezők közül, a mai magyarsággal kapcsolatba hozható.

A „turánizmus“ laikus művelői állandóan összekeverték a legkülönbözőbb tudományos fogalmakat és arra a területre vetették rá magukat, amelyet a tudomány elhanyagolt. Szívós következetességgel nyomoznak minden után, ami bármiféle távoli kapcsolatba is hozható Ázsia nomádbirodalmaival és az általános kulturális rokonságot mint ősi rokonságot tüntetik fel. Így jutottak el kaotikus őstáblájukhoz. Ha tehát valamely nép rokonsági fokát vizsgáljuk magyar viszonylatban, úgy a három előbb ismertetett főkategória szempontjából kell a kérdéses népet szemlélnünk: milyen rokonságban áll a nyelve a mi nyelvünkkel, hogy viszonylik fajtaképe a mi vérképletünkkel és végül kapcsolatba hozható-e az ősmagyarság kultúrformájával, az ázsiai steppe lovasnomád világával? Az egyes kategóriákon belül nyert feleletek fogják rokonságának fokát meghatározni.

A bolgárok.

Hóman Bálint összefoglalása szerint (Magyar Történet. I. kötet. 1935), a Kr. u. 765 táján készült bolgár királylajstrom a bolgár Gyula-dinasztia élére Attila fiát, Irniket helyezi. Ő szervezi meg a hún birodalom alattvalói közül az ogur népet egységgé. Ez a szervezet volt az alapja a későbbi VII. századi onogur-bolgár birodalomnak, majd a magyarok (onogorok, ugarok) és a dunai bolgárok önálló birodalmának is. A VII. században tehát a magyarok egy birodalom kötelékében éltek a bolgárokkal. A bolgárok egy része a VII. század folyamán Ispérich vezetése mellett a Balkánra tört. Itt virágzó bolgár birodalmat alapítottak. (Dunai bolgárok birodalma.) Krum kán 803-ban résztvett az Avarok megsemmisítésében és elfoglalta a mai Magyarország tiszántúli részeit és birodalmának határait a Keleti és Északkeleti Kárpátokig tolta ki. Omurtag 824-ben elfoglalta a Duna—Tisza közét. A magyar onfoglalás idejében a bolgár birtoklás a Felső-Tiszáig terjedt.

A bolgárok ma szláv nyelvet beszélnek. Ez azonban másodlagos jelenség. Fehér Géza, aki behatóan foglalkozik a bolgárok kulturális emlékeivel (A bolgár-török műveltség emlékei és magyar őstörténeti vonatkozásaik. Archaeologia Hungarica. 1931), összegyűjtötte azokat a bizonyítékokat, amelyek a bolgár-török eredetű ősi nyelv nyomait őrzik. A dunai bolgár kánok hivatalos felirataikat görögül szövegezték ugyan, de ezek a görög feliratok sok bolgár-török nevet és címet és néhány bolgár-török közzót őriztek meg. Néhány kifejezésük kimutathatóan szolgál fordítás a bolgár-török nyelvből. Ezenkívül vannak őstörök rovásjegyekkel írott feliratok is, amelyek Magyarországon is ismeretesek: a székelyek őrizték meg őket. A rovásjegyek a bolgár törökök népi eredetű feliratait jelentik, téglákon, barlangok falán, épületköveken. A szláv nyelv nyomaira

a bolgár-török birodalom első, nagy idejében alig akadunk, a görög pedig a diplomácia nyelve volt, a külvilággal való érintkezés nyelve.

A magyar nyelv egy fő alkatrésztét szintén egy régi török réteg jövevényszavai alkotják, a dunai bolgárok népi nyelve és a magyarság nyelve között tehát a rokoni kötelék állott fenn. A bolgárok később elvesztették török nyelvüket. A bolgárság, mint lovasnomád úrnép szláv szolganéprétegre települt. Kászonyi (Rassenverwandtschaft der Donauvölker. 1931) tétele szerint az úrnép csak addig tarthatja fenn maradéktalanul etnikumának sajátosságait, amíg birodalma területén sajátos, magasabb kultúrájának uralmat tud biztosítani. Ha háborús zavarok, vagy bármely belső gyengülés folytán a kultúrnívó süllyed, azonnal az alacsonyabb etnikum sajátosságai ütik fel fejüket. A bolgár birodalom első nagy fellendülése után a XIV. század végén súlyos életveszélybe került. A bolgár-török réteg életerejének gyengülése nyomán a szláv etnikum érvényesült. Így történt, hogy a török iga alól szabaduló bolgárság nyelve tiszta szláv volt már.

A bolgárság fajtaképének jelenlegi kutatói a mai bolgár nemzeten, mint egységen belül több egymástól elkülöníthető fajtacsoportot találtak. Minket az érdekel, hogy kimutatható-e valamiféle nyoma a mai bolgárságon belül annak a török-bolgár rétegnek, amely a VII. században a Balkánra benyomult, megvan-e a lovasnomád vér ősi folytonossága? A bolgár fajkutatás elismeri, hogy a meglévő idegen népi alapon a „turáni” jellegű bolgárok alapították a bolgár birodalmat. Az államalkotó erőt tehát a benyomuló bolgár úrnép fajisága képviselte. Dr. Watew ezeknek az ősbolgároknak utódait a tirnovói népcsoport egyező fajtajelleggel bíró népében keresi. Jellegzeteségek: mezocephália (középhosszúságú fej), széles arc, alacsony termet, sötét hajszín (Rassen im Donauraum. 1935. Dr. Chr. Seisow. Rassenforschung und Rassenpflege in Bulgarien). Tudjuk, hogy a magyarság vérségi összetételének államalkotó elemeit túlnyomórészt szintén a turáni (törökös, kaukázusi-mongoloid) fajta szolgáltatta. Megállapíthatjuk tehát, hogy a mai bolgárok faji összetételében is szerepelnek oly elemek, melyek alapján a magyar nép a bolgár néppel vérségi kapcsolatba hozható.

A történelmi áttekintés során láttuk, hogy a dunai bolgárok ugyanabból a nagy lovasnomád típusú műveltségbeli és birodalmi egységből szakadtak ki, amelyből a honfoglaló magyarság is eredt. Végeredményben erre a közösségre vezethető vissza az ősi, elmúlt, nyelvi-rokonság és a vérrokonság maradványa is. A nyugat felé vonuló bolgár-törökök és a nyugat felé vonuló magyarság a korai ősidőkben hasonló nyelvi, faji és

műveltségbeli képet mutattak. Mindkettő hódító úrnép volt, amely birodalmat alapított a meghódított szolganépek bevonásával. Mindkét nép birodalma ősi tradícióit nem a nyugat elképzeléseiben, hanem az erős kelet nagyhatalmú lovasnomád birodalmainak élő emlékeiben bírja. A magyar birodalmi tradíció Attila birodalmára utal (Magyarságtudomány. II. 1. Deér József. A magyar nemzeti öntudat kialakulása). A bolgár királylista Attila fiára, Irnikre vezeti vissza eredetét. Mindkét nép magasértékű lovasnomád műveltség birtokában érkezik Európába, ahol csakhamar szervesen beépül az európai népek egységébe. Mindkét nép felveszi a kereszténységet. Amíg tehát a nyelv és a fajtakép kérdésében csak egyes alkatrészek egyeznek egymással, addig a műveltségbeli háttér, az a közösség, amelyből kiszakadtak, a birodalomalkotó tradíció és az így meg-alapozott történelmi sors messzemenő azonosságot mutatnak fel.

Ha a török veszedelem nem vetette volna vissza a bolgár fejlődést, az azonosság foka még nagyobb volna. A várnai csata nemcsak a magyarság, hanem a bolgárság számára is súlyos veszedelmet jelentett. Néhány századdal később a magyarság is épúgy küzdött fennmaradásáért, mint a bolgárság. A kultúra és az etnikum szorongattatása a bolgároknál a szláv, a magyaroknál a német etnikum megerősödéséhez vezetett. A szláv etnikum azonban oly erősen tört előre, hogy a bolgárság jelenlegi nyelve, a szláv és a régi török vér is már csak sziget-szerűen tartotta fenn magát. A magyarság tehát ősi etnikumában sokkal érintetlenebb maradt. A testvériség teljes élményéhez a dicső mult emlékei vezetnek el.

TÉLI ÁLOM

*A hó keményen ráfeküdt az útra,
Úgy tesped ott, mint lusta állatok,
Körmét, fogát a kérges mélybe fúrta,
És szendereg, pihen. Vigyázzatok,
A fáradt árnyak szerte itt nyugosznak,
Kéken terülnek rá az alvó hóra,
A szél vacogva és halkán motozgat,
Rágyujt egy csendes altatóra.
A jégcsapok bús-gémberedten
Gubbasztanak a házeresz tövén,
A vészna fák ott egyseregben
Megbújnak, nincs többé serény
Eberség, a hold alszik, nincs virrasztás,
Mert mindenekfölött való az alvás.*

Kéry László